

Samenwerkende
beroepsverenigingen

Utrecht, 4 september 2020.

Geachte bewindspersonen,

De “Samenwerkende beroepsverenigingen”¹ in het programma Zorg voor de Jeugd maken graag van de gelegenheid gebruik om te reageren op de voorstellen tot wijziging van de Jeugdwet en enkele andere wetten².

Met het wetsvoorstel wordt ingezet op een aantal bestuurlijke maatregelen zoals de oprichting door gemeenten van een regionaal orgaan, de jeugdregio, het opstellen van een regiovisie, de inkoop op regionaal niveau van bepaalde vormen van jeugdhulp en de inzet van de regionale expertteams. Aanbieders krijgen nieuwe voorschriften en het toezicht wordt versterkt. Het wetsvoorstel bevat ook de mogelijkheid om een toegangsplan voor te schrijven aan gemeenten.

Professionals hebben een belangrijke rol in het bieden van passende hulp. Ze zijn sterk afhankelijk van de organisatie van het zorglandschap en de randvoorwaarden die geboden worden. Professionals werkzaam in het brede jeugddomein en de aanpalende domeinen worden iedere dag geconfronteerd met de situatie dat er sprake is van wachtlijsten, een te hoge werkdruk, disproportionele administratieve lasten en het feit dat lang niet altijd het noodzakelijke aanbod is ingekocht. Daardoor kunnen professionals niet altijd de noodzakelijke hulp, ondersteuning en zorg bieden aan kinderen, jongeren en hun ouders/verzorgers. Beleidskeuzes en financiële tekorten bij gemeenten leiden ertoe dat keuzes worden gemaakt die haaks staan op de opdracht aan professionals om zorgvuldig te onderzoeken wat de hulpvraag is en om, daar waar nodig, passende hulp of ondersteuning te bieden. Vanuit die positie onze reactie op het wetsvoorstel.

Algemeen:

Versterking van de (boven)regionale samenwerking van gemeenten kan bijdragen aan het terugdringen van de grote diversiteit in inkoopvoorwaarden en verantwoordingseisen. Dat vraagt om een regiovisie met strategische doelen. Maar al eerder³ schreven we dat een nieuwe indeling of de behandeling van het vraagstuk alsof het een zuiver ordeningsprobleem is, niet voldoende is. Robuuste, inhoudelijk gedreven, aanpassingen zijn nodig om tot wezenlijke zorginhoudelijke verbeteringen te komen.

Daarom stellen we vragen bij een aantal voorstellen, zijn wij kritisch over het voorgestelde toegangsplan en doen we enkele aanbevelingen tot wijziging van het wetsvoorstel.

Kort samengevat zijn onze aanbevelingen:

1. Veranker het raadplegen van professionals bij verbetering van de regionale samenwerking in de Jeugdwet - inhoudelijke gedreven aanpassingen zijn noodzakelijk
2. Verleggen van taken naar de jeugdregio mag niet ten koste gaan van lokaal maatwerk en integrale zorg
3. Verhelder de bovenregionale afstemming en de rol van de expertisecentra
4. Investeer in de toegang en veranker het deskundigheidsoordeel van professionals

¹ Voor deze inbreng: NIP, NVO, BPSW, BV Jong , FVB, NVvP, V&VN, AJN, NVK

² [Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen](#)

³ [Brief Samenwerkende beroepsverenigingen](#) - februari 2020

5. Zet in op netwerkvorming tussen professionals uit de verschillende lagen van het stelsel
6. Zorg voor nauwe samenwerking met het onderwijs
7. Geef de Nza de taak om inhoudelijk te monitoren wat de voortgang in de jeugdhulp is

We hopen dat u deze punten wilt betrekken bij de verdere uitwerking van het wetsvoorstel.

Hierna lichten we onze aanbevelingen graag toe:

Ad 1. Veranker het raadplegen van professionals bij verbetering van de regionale samenwerking in de Jeugdwet - inhoudelijke gedreven aanpassingen zijn noodzakelijk

In de aankondiging van het wetsvoorstel staat dat het effect van de wetgeving is, dat er *meer aandacht komt voor het deskundigheidsoordeel van professionals omdat gemeenten bij het opstellen van hun regiovisie de deskundigheid van professionals raadplegen*. Uiteraard juichen we dit toe.

Professionals kunnen vanuit hun te onderscheiden deskundigheidsgebieden en praktijkervaring bijdragen aan het opstellen van de regiovisie. Zij weten immers wat de vraagstukken zijn die vragen om een oplossing. Zij kunnen aangeven welke leemtes ze constateren en zij kunnen op grond van hun vakinhoudelijke kennis adviseren op 'wat werkt'. Juist uitvoerende professionals kunnen de impact schetsen van de keuzes van strategische doelen, de analyse van vraag en aanbod en de gekozen sturingsfilosofie. Ook voor een 'lerend stelsel' is het noodzakelijk dat de dialoog daarover gevoerd wordt. Deze rol van de professional als adviseur wordt echter wel benoemd, maar niet vastgelegd. Ook in de Norm voor opdrachtgeverschap van de VNG is dat het geval.

Voorstel:

De samenwerkende beroepsverenigingen bepleiten daarom dat in de AMvB op grond van artikel 2.2, derde lid onder a Jeugdwet (nieuw) wordt opgenomen dat gemeenten in het kader van het vaststellen van het beleidsplan en de regiovisie, aantoonbaar verplicht zijn om professionals uit het brede veld te raadplegen. Dit kan door in de AMvB op te nemen:

"Gemeenten geven in hun beleidsplan/ regioplan aan op welke wijze de vertegenwoordigers van de diverse beroepsgroepen zijn betrokken bij de totstandkoming van het plan."

Ad. 2. Verleggen van taken naar de jeugdregio mag niet ten koste gaan van lokaal maatwerk en integrale zorg

Regionale inkoop voor bepaalde vormen van jeugdhulp en jeugdbescherming kan bijdragen aan het terugdringen van de administratieve lasten en bijdragen aan het realiseren van een passend aanbod aan (specialistische) voorzieningen. Dat juichen we toe.

Het onderverdelen van het stelsel in lokaal, regionaal en bovenregionaal zal echter ook nieuwe afstemmingsvraagstukken met zich meebrengen. Zo vragen we ons af of het een gemeente vrij staat om in het kader van hun zorgplicht aanvullende jeugdhulp in te kopen, als voor die vorm van jeugdhulp bij of krachtens AMvB is voorgeschreven dat die regionaal wordt ingekocht en in een concrete situatie blijkt, dat dit niet of onvoldoende is gedaan of als het ingekochte aanbod niet passend is. Denk bijvoorbeeld aan noodzakelijke opvang buiten de regio in het geval van onveiligheid voor de betrokkene in de regio of de noodzaak tot het bieden van een zeer weinig voorkomende vorm van jeugdhulp.

Voorstel:

Neem in de AMvB op grond van het voorgestelde artikel 2.18, derde lid Jeugdwet (nieuw) op:

"De gemeente blijft bevoegd om in afwijking van de afspraken in de regio, indien dat naar haar oordeel noodzakelijk is om maatwerk te kunnen leveren, de noodzakelijke jeugdhulp in te kopen."

In de consultatie wordt de vraag gesteld welke andere taken op regioniveau belegd zouden moeten worden (artikel 2.19, vierde lid Jeugdwet). Geopperd wordt om ook de bekostiging en de controle daarop op regioniveau te beleggen. De samenwerkende beroepsverenigingen kunnen de impact daarvan onvoldoende overzien.

Het bekostigen via een regionaal samenwerkingsverband mag er in ieder geval niet toe leiden dat het bieden van maatwerkvoorzieningen door de gemeente in het kader van integrale hulp wordt bemoeilijkt. Een van de achtergronden van de decentralisatie was immers dat daardoor beter aangesloten kan worden op de lokale situatie waardoor maatwerk geboden kan worden en over de domeinen heen, passende hulp kan worden georganiseerd.

Ook is belangrijk dat in de regelgeving uitdrukkelijk geregeld wordt wie over welke persoonsgegevens mag beschikken in het kader van de bekostiging.

Ad 3. Verhelder de bovenregionale afstemming en de rol van de expertisecentra

In het voorgestelde artikel 2.18 derde lid onder b. Jeugdwet staat dat de regio op overeenstemming gericht overleg (OOGO) voert met andere jeugdregio's.

Dit roept de volgende vragen op:

- Wie stuurt dat proces op bovenregionaal niveau?
- Hoe worden de professionals, de inhoudelijk deskundigen, betrokken?
- Blijft het landelijke arrangement via de VNG bestaan voor zeer specialistische jeugdhulpvormen?

In par 2.3.3. van de memorie van toelichting komen de expertisecentra aan de orde. Zij moeten ervoor zorgen dat voor (een relatief kleine) groep jeugdigen passende hulp wordt georganiseerd. De acht expertisecentra moeten door het bieden van consultatie en advies, het bemiddelen naar (intensieve) behandeling en/of een plek en het inrichten van een kennisfunctie bijdragen aan het realiseren van passende zorg voor jeugdigen met complexe, meervoudige problematiek. Acht coördinerende gemeenten worden hiervoor gefinancierd middels een specifieke uitkering. Er staat dat het gezien het doel van de expertisecentra en hun bovenregionale netwerk, logisch is om deze schaal ook te benutten voor de bovenregionale afstemming van bovenstaande onderwerpen.

Voor professionals en jongeren en hun ouders is belangrijk dat helder is welke aanbod beschikbaar is en wie aanspreekbaar is als er hiaten zijn.

Dit roept de volgende vragen op:

- Is het een taak voor de expertisecentra om voor bovenregionale afstemming te zorgen? Of is dit een rol voor de acht coördinerende gemeenten?
- Hoe verhoudt dit zich tot de opdracht (artikel 2.18, vierde lid Jeugdwet) aan de regio's om op overeenstemming gericht overleg te voeren?
- Wie is aanspreekbaar op de beschikbaarheid van (boven)regionaal passend aanbod?

Ad 4. Investeer in de toegang en veranker het deskundigheidsoordeel van professionals

Terecht wordt in de memorie van toelichting gewezen op de noodzaak tot het versterken van de toegang tot jeugdhulp. Het wetsvoorstel (artikel 2.2 derde lid onder b Jeugdwet) bevat een bepaling die het mogelijk maakt om bij AMvB aan te geven 'wie welke rol in de toegang tot de jeugdhulp vervult'. De samenwerkende beroepsverenigingen zien weinig meerwaarde in het voorschrijven van een toegangsplan.

Wel onderschrijven we de noodzaak tot versterking van de toegang, zodat tijdig, de noodzakelijke, juiste begeleiding, ondersteuning of hulp wordt geboden, thuis nabij en zo licht als mogelijk en zo zwaar als noodzakelijk. Daarbij is de verbinding met "het normale" leven en het onderwijs belangrijk.

Voor de lokale teams zijn de basisfuncties⁴ beschreven. De implementatie daarvan is gaande. We zien dat een veelheid aan taken wordt belegd bij de lokale teams, waarvoor expertise van uiteenlopende aard noodzakelijk is. We constateren dat daarbij vaak onvoldoende helder is wat de taken, rollen en verantwoordelijkheden zijn van de professionals werkzaam in de toegang.

⁴ [Basisfuncties voor lokale teams in kaart](#)

Goede vraagverheldering vraagt om kennis en kunde en kost tijd van professionals. Professionals moeten elkaar scherp kunnen houden en echt in gesprek kunnen gaan met de bewoner of client over wat er nodig is.

Belangrijk is dat er ervaren professionals worden ingezet met de juiste expertise, passend bij de vraagstukken die zich aandienen in een wijk en dat expertise erbij gehaald kan worden als de wijkteammedewerker constateert dat hij de grenzen van zijn vakbekwaamheid bereikt in een concrete casus. Het verlenen van hulp bij uiteenlopende problematiek vergt andere expertise dan beslissen over de inzet van hulp. Van belang daarbij is dat de professional de grenzen van zijn eigen bekwaamheid kent.

Het is van belang dat er goed gemotiveerde beslissingen worden genomen in de toegang die de Awb toets kunnen doorstaan⁵ zodat jongeren en hun gezinnen daadwerkelijk passende hulp toegekend krijgen. Dat vraagt bij sommige problematiek om een hoge mate van deskundigheid om samen met de betrokkenen te onderzoeken wat de meest passende vorm van hulp is. Het oordeel van een terzake deskundige moet (kunnen) worden ingeroepen als de noodzakelijke deskundigheid in de toegang ontbreekt.

In de Memorie van Toelichting wordt gesteld “Op dit moment zijn er in de Jeugdwet geen concrete eisen verbonden zijn aan de toegang dan wel de lokale teams”. Daarmee wordt miskend dat in het Besluit Jeugdwet⁶ staat dat de gemeente zorg moet dragen voor de beschikbaarheid van relevante deskundigheid voor de toeleiding, advisering en bepaling van de aangewezen voorziening op diverse deskundigheidsgebieden. Daarnaast verplicht de norm van de verantwoorde werktoedeling⁷ tot het toedelen van taken met in acht nemen van de deskundigheid van de professional. En professionals moeten kunnen werken met in acht nemen van hun professionele standaard (o.a. beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen). Ook wij constateren dat aan deze vereisten in lang niet iedere gemeente wordt voldaan. We kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat financiële overwegingen in plaats van inhoudelijke overwegingen daar mede debet aan zijn.

Wij verwachten dat het verplicht stellen van een toegangsplan niet behulpzaam zal zijn. Wel geloven we dat een investering in de “voorkant” van het stelsel kan bijdragen aan de inzet van noodzakelijke passende hulp.

Aanbeveling:

Draag zorg voor de inzet van ter zake deskundigen in de toegang, die kunnen zorgen voor gedegen besluitvorming over de inzet van hulp, op basis van hun vakinhoudelijke deskundigheid. Op die manier kan op basis van kennis over “wat werkt” gekomen worden tot passende hulp en bescherming van jongeren waar ze ook wonen in Nederland. Investeer in een “lerend” stelsel en draag zorg voor gedegen na- en bijscholing.

Voorstel:

Aan de Nza wordt o.a. de opdracht verstrekt⁸ om te monitoren hoe de wijze van toeleiding tot de jeugdhulp wordt georganiseerd. Daarbij vragen we bijzondere aandacht voor de wijze waarop beslissingen met in achtneming van het deskundigenoordeel van ter zake deskundigen worden gemotiveerd.

Ook bepleiten we dat de randvoorwaarden aanwezig zijn om te voldoen aan hun complexe opdracht. Het pleidooi van de branches dat voldoende structurele middelen nodig zijn om te kunnen investeren in personeel (om- en bijscholing, opleiding van nieuwe mensen, innovatie, intervisie, ruimte voor loonontwikkeling), ondersteunen we dan ook. Ook de kwaliteitsverbetering van de toegang vraagt om langjarige afspraken en daar horen structurele middelen en een passende indexatie voor loon- en prijsontwikkeling bij.

⁵ Zie [CrvB 1 mei 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1477](#).

⁶ Artikel 2.1. Besluit Jeugdwet

⁷ Artikel 4.11., tweede lid Jeugdwet en artikel 5.11 Besluit Jeugdwet

⁸ Artikel 9A.2.1 eerste lid onder f Jeugdwet

Ad 5. Zet in op netwerkvorming

De rol van de toegang beperkt zich veelal tot het beslissen (en adviseren en/of beschikkingen voor afgeven) over de inzet van jeugdhulp en jeugdbescherming. Tegelijkertijd weten we dat investeren in het gezond en veilig opgroeien door te investeren in preventieve activiteiten, versterken van het gewone leven, zorg dragen voor sociale cohesie, samenwerken met het onderwijs en de etc. nog onvoldoende op het vizier is. Investeren daarin vraagt andere vormen van vakbekwaamheid. Differentiatie in typen medewerkers in de lokale teams kan daarvoor noodzakelijk zijn. Niet iedere professional kan alles.

Als samenwerkende beroepsverenigingen zijn we ervan overtuigd dat netwerkvorming tussen alle lagen van het jeugdhulpstelsel, maar ook met de aanpalende terreinen zoals de jeugdgezondheidszorg, het welzijnswerk, het jeugd en jongerenwerk, het onderwijs (PO, VO, MBO), de somatische gezondheidszorg, de volwassenen GGZ en de verslavingszorg, een belangrijke bijdrage kan geven aan integrale hulp. Oog voor de veiligheid en de beschermende factoren zoals bestaanszekerheid, opleidingsmogelijkheden, adequate huisvesting en het bevorderen van sociale cohesie, is daarbij van groot belang.

Daarnaast is het onze – als samenwerkende beroepsgroepen – overtuiging dat het leren kennen van elkaars kwaliteiten en professionele expertise, als proces versterkt wordt door meer als netwerk samen te kunnen werken. Een 'keten van zorg' is men gewend en daarbij hoort veelal een bepaalde volgordelijkheid van licht naar zwaar en/of van preventief naar specialistisch. Wat wij bepleiten is loskomen van het 'ketendenken' en inzetten op netwerkjeugdhulp. Een netwerk van formele en informele zorg om een kind en gezin heen, gevoed vanuit de inhoud. "Het vraagt een goed werkend netwerk van experts, professionals en ervaringsdeskundigen die op verschillende momenten in verschillende samenstelling flexibel kunnen worden gecombineerd om te komen tot de best passende zorg voor die kinderen en hun ouders. Slim en snel schakelen tussen verschillende professionals met verschillende expertise. Tussen ervaringskennis en wetenschappelijke kennis. Aansluitend op het perspectief van gezinnen."⁹

Ad 6. Zorg voor nauwe samenwerking met het onderwijs

Voor kinderen en jongeren is het essentieel dat zij zich kunnen ontwikkelen en kunnen deelnemen aan het onderwijs. In de memorie van toelichting wordt gesteld dat het OOGO tussen gemeenten en onderwijs ook gevoerd zal moeten worden over de regiovisie, die onderdeel wordt van het beleidsplan.

Wij vragen extra aandacht voor het feit dat de grenzen van jeugdhulpregio's en samenwerkingsverbanden niet parallel lopen. Daardoor wordt nauwe samenwerking belemmerd.

Ad 7. Geef de Nza de taak om inhoudelijk te monitoren wat de voortgang in de jeugdhulp is

Aan het onderbrengen van de Jeugdautoriteit bij de Nza kleeft het risico dat de taak van de jeugdautoriteit Nza zich ontwikkelt richting de reguliere taken van de Nza op het gebied van de Wet marktordening. Wij vinden het van groot belang dat in het kader van het toezicht op voldoende beschikbaarheid van passende zorg en mede in het licht van hetgeen we onder punt 4 stelden, er voldoende zicht wordt gehouden op de aansluiting van vraag en aanbod en op de wijze waarop de toeleiding tot jeugdhulp zich verder ontwikkelt.

Namens de Samenwerkende Beroepsverenigingen

Prof. Arne Popma
vertegenwoordiger medische beroepsverenigingen

Drs. Vera Naber
overige beroepsverenigingen

⁹ [Pamflet StoomOp](#)